

Macháček, Josef

[Les grands courants de la pensée mondiale contemporaine]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. B, Řada filozofická.
1963, vol. 12, iss. B10, pp. 114-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/106633>

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

dávno dokázali existenci duchovných schopností, „naprosto odlišných od utilitaristických stavů vědomí“. Další Bergmanovy úvahy (např. o parapsychologii, instinktech apod.) jsou už jen vedlejší výhonky protivědeckých spekulací, které — jak vidět — nejsou ani nové, ani odvážné, nepokládáme-li ovšem za projev odvahy ztotožnění víry v boha s popřením rozumu. A tak nejzajímavější na celém tomto příspěvku je koneckonců to, že se v něm autor dovolává při obhajobě svých iracionalistických a mystických názorů vedle Jasperse také Em. Hábla; Bergman cituje obšírně z „Utěchy z filosofie“, tklivě se rozepíše o Rádlově chorobě a s jakýmsi nepřirozeným nadšením zdůrazňuje, že velký český biolog objevil pravou filosofii teprve v době těžké choroby a tlisnivé samoty.

Josef Macháček

Les grands courants de la pensée mondiale contemporaine. Panoramas nationaux. — Milan 1958, 2 sv., 1326 s. — Třicet autorů se podílelo na této práci a jejím výsledkem je 27 monografií, které — třebaže mají podat přehled o současném filosofickém myšlení všech národů — tvoří pouze jednu (první) ze tří částí celého díla; na „Panoramas nationaux“ (výklad jednotlivých národních filosofii) navazují totiž „Tendances principales“ (výklad základních filosofických směrů) a „Portraits ou médailles“ (tj. portréty nejvýznamnějších filosofů). První dva svazky, pojednávající o hlavních proudech současného myšlení z hlediska jednotlivých zemí a národů, obsahují monografie dobré i slabé, zbytečně rozvláčné i zbytečně stručné, podle toho, kdo kterou studii psal. O filosofii v Československu informuje stať zesnulého L. Riegra (profesora KU v Praze), a řekněme hned, že autor chápal účel „panoramatického“ výkladu příliš úzce; na 37 stránkách textu se snaží zachytit vše, co lze říci o naší filosofii v první polovině 20. století, a proto mu nakonec unikají věci nejpodstatnější (tak např. poslední oddíl věnovaný marxistické filosofii je více méně jen neúplný seznam jmen, a ani výklad zahrnutý do předchozích oddílů nepřesahuje rámec pouhého popisu filosofické problematiky). Jiné země a národy jsou na tom ještě hůře, a to nikoliv snad proto, že jejich národní filosofie je v začátcích (jako např. v zemích, které se teprve osvobozují od koloniální nadvlády), nýbrž proto, že jejich filosofii interpretují autoři nepřátelsky předpojatí. Tak o filosofii „Ruska (SSSR)“ pojednává monografie pařížského univerzitního učitele P. Pascala, rumunskou filosofii vykládá rumunský emigrant působící v Madridu, apod. Filosofie různých národů je kromě toho často řazena do jedné kapitoly (Anglie a dominia, Latinská Amerika, Skandinávské státy, Arabský svět), a to rovněž zkresluje jejich podíl na hlavních proudech soudobého myšlení. Největší nedostatek této kompilace však záleží v tom, na co upozorňuje již její redaktor, italský filosof M. F. Sciaccia — v různém pojetí filosofie u různých autorů. Některé kapitoly se týkají víc historie a ekonomiky nežli filosofie, jinde je filosofie ztotožňována s kulturou vůbec, jinde opět jen s tlustopisy univerzitních profesorů. A i když uvěříme Sciacci, že význam termínu „filosofie“ se mění v závislosti „na kultuře každého národa a na jeho stupni vývoje“, neodstraníme tím ještě nápadnou roztržitost a nestejnorodost celé práce. Není to v žádném případě syntéza filosofického myšlení, nýbrž právě jen kompilace článků o filosofii — kompilace, která informuje o tom, co jednotliví autoři pokládají za hlavní proudy filosofického myšlení v té či oné zemi, nikoli však o tom, jak skutečně vypadá filosofické myšlení 20. století.

Josef Macháček

Gáll Ernő, Sociologia burgheză din România, București 1958, 286 s. — O rumunské sociologii referovala občas v předmnichovské republice „Sociologická revue“ (vydávána od r. 1930 v Brně), ale i tento časopis věnoval pozornost jen několika badatelům, především těm, kteří se „monografickým“ zaměřením a metodikou sociologického průzkumu neodlišovali podstatně od brněnské školy prof. Arnošta Bláhy. Při četbě knihy „Rumunská buržoazní sociologie“ (její autor je univerzitním profesorem v Cluji) ztrácíme brzy dřívější mylné představy, jako by jediným významným představitelem buržoazní sociologie v Rumunsku byl D. Gusti, případně někteří jeho další žáci a stoupenci. Ne že by Ernő Gáll vytahoval na světlo kdejakého autora nebo kdejaký článek, aby se na nich pocvičil při kritickém výkladu buržoazního myšlení. Jeho rozbor se soustřeďuje jen na hlavní sociologické směry, nicméně i velmi střízlivý výběr těchto směrů prozrazuje, jak pestrá byla tematika rumunských sociologických škol a jak náročné jsou problémy, které musí řešit rumunský marxista, chce-li svédomitě zhodnotit jejich teoretická východiška, metody a výsledky. Nemohu-li doporučit čtenářům, aby si sami prostudovali podnětnou knížku jazykově pro většinu z nich těžce přístupnou, lituji toho hlavně proto, že její autor umí jak mezi jednotlivými sociologickými směry, tak uvnitř těchto směrů příkladně diferencovat, na rozdíl od těch, kdo ještě dnes